

Сторіччя тому українці були активніші

ОДЕСЬКИЙ УКРАЇНСЬКИЙ КЛУБ

Ул. Преображенська, на розі Соборного
плацу будинок Мартинової
(був. Папудова).

Телефон № 39-02.

Євген ТИЩУК

Про Одесу «літературну», «кримінальну» та «єврейську» відомо достеменно. А як щодо Одеси «української»? На рубежі XIX–XX сторіч Одеса була центром культурного життя українців. Наприклад, перша демонстрація «За українську мову!» пройшла тут ще в 1905-му. А в 1912-му саме в Одесі було перекладено українською повість «Тарас Бульба» Миколи Гоголя. І в цьому нема нічого дивного. Потреба в українській тут органічна, бо серед одеситів зонайменше була третина українців. Тож на Півдні України існували й існують українські культурно-просвітницькі організації. Щоправда, не завжди легально...

Про все це можна було дізнатися в Одесі, в Арт-центрі Олександра Коробчинського. Днями тут відбулася тематична виставка з нагоди 100-річного ювілею «Одеського Українського Клубу» та поновлення його діяльності.

– На жаль, українська громада, як і інші громади міста, постраждала від тоталітарних режимів і пережила не кращі часи. І сьогодні ми струшуємо пил та перегортаємо чергову сторінку історії. «Одеський Український Клуб» відроджується, – зазначив, звертаючись до присутніх один із співкоординаторів клубу, начальник управління молодіжної та сімейної політики міськради Андрій Юсов.

У дореволюційні роки діяльність клубу забезпечувала культурні потреби тогочасної української громади. І потреби ці були вишуканими: проводилися бали, маскаради, танцювальні, музичні та літературні вечори, драматичні й оперні вистави. Звісно, про роботу «малоросійської» організації дізналися ті, хто мав владу. І за декілька років Український клуб припинив свою діяльність. Відновити його намагалися навесні 1918-го та на початку дев'яностих...

– Наші предки, як-от члени Українського клубу, не сиділи склавши руки. Вони в ті далекі роки самотужки забезпечували собі

«українське» життя, – продовжує Андрій Юсов. – І поки українці Одеси чекали, інші громади міста – вірменська, єврейська, грецька – у відновленні та захисті своїх прав досягли успіху. Треба запозичити їхній досвід і подивитися на своїх попередників. Століття тому українці були активнішими. Нам є з кого брати приклад...

Про важливість поновлення «Одеського Українського Клубу» говорили у своїх виступах також депутат Одеської міської ради Наталя Чайчук, єпископ Одеської та Балтської єпархії УАПЦ отець Яків, режисер Сергій Проскурня, відомий літератор, віце-президент українського «ПЕН-клубу» Оксана Забужко, представники громадських організацій міста та багато інших.

Примітно, що ідея української незалежності була започаткована Кирило-Мефодіївським товариством. Його активісти – Микола Костомаров та Микола Гулак – мешкали в Одесі. Тому не дивно, що традиції кирило-мефодіївців підхопила одеська українська громада.

Про ці та інші факти з історії Одещини розповів доцент кафедри історії України Одеського національного університету імені І. Мечникова Анатолій Мисечко.

Уже безпосередньо в Російській імперії, на початку XX сторіччя,

слово «українець» було заборонене. Його замінили дозволеним «малоросіянин». Звісно, за таких умов про існування «українських» організацій не могло бути й мови. Втім, українців Одеси це не злякало.

– Перші загальні збори організації відбулися 11 квітня 1910 року, – нагадав присутнім викладач історичного факультету ОНУ імені І. Мечникова Володимир Полторак. – Головою «Одеського Українського Клубу» обрали відомого одеського лікаря Івана Луценка. Серед його старійшин були голови закритої «Просвіти» Михайло Комаров та Олексій Панченко. Згодом міська адміністрація припинила його діяльність, вважаючи цю організацію «незручною, бо вона виступає, на їхню думку, із антидержавними гаслами».

Учасникам урочистостей було також надано можливість ознайомитися із виставкою раритетів – друкованими виданнями столітньої давності з зібрання Тараса Максим'юка, що розповідають про історію українського руху в Одесі. Цікавою видалася і колекція картин та гравюр українського артиста-малювача, ілюстратора видань одеських українських письменників Амвросія Ждаха. Наприкінці заходу з концертною програмою виступили Камерний хор Одеської державної академії імені Нежданової під керівництвом хормейстера Галини Шпак.

В оформленні матеріалу використані знімки з виставки раритетів із зібрання Тараса Максим'юка, що розповідають про історію українського руху в Одесі: колекція картин та гравюр українського артиста-малювача, ілюстратора видань одеських українських письменників Амвросія Ждаха. Фото автора.